

*Verhaal van de maand: April 2009:
'Pasen en paasgebruiken'*

Als afsluiting van de paasperiode een paar samengevoegde verhalen uit het boek 'Gasteren' over (Palm-)paasgebruiken en de paasbult. Merk op dat het verhaal over de paasbult geschreven is in de tijd dat de paasbult nog aan de Oudemolenseweg was en niet op de huidige lokatie aan de Loefvledders.

Met Palmpasen werd, en wordt nog steeds, met een haantje op een stokje gelopen. Het haantje werd lange tijd door bakker Van Rein gebakken.

De kleinere kinderen gaan op Palmpasen met een kar het dorp rond. Vele jaren gebeurde dat met paard en wagen en met Jans Speulman op de bok.

Palmpasen met Jans Speulman op de bok

Naast hem zat dan vaak Roelof Reinders als accordeonist.

Pasen is vanouds het feest van het vuur. Op Tweede Paasdag wordt als in andere Drentse dorpen 's avonds het Paasvuur ontstoken. Vroeger ging de schooljeugd al een maand vòòr Pasen voor het paasvuur slepen. Ze gingen het hele dorp rond en zongen bij ieder voor de baander (deel):
*'Heij ook olde heuven of olde manden,
die wij Pasenmaandag branden.
Heij ook een bossie stro of riet,
Anders hebben wij Pasenmaandag niet.
Wil je ons dan niet geven,
Dan zul je niet lang meer leven.
Gierlap, botterklap,
Geef de groten een schup onder 't gat.
Loat ze doar met lopen,
Doar kunt ze een stoetie veur kopen.'*

De jongens kregen van alles mee, bij de één een bezem, bij de ander een afgedankte stoel. Wanneer het vuur werd aangestoken, gingen de kinderen met gekookte eieren

naar de Paasberg - 'eieren pikken welke het eerst stuk was'. De plek tegenover Oudemolenseweg 7 waar nu het Paasvuur wordt ontstoken, is niet altijd de Paasberg geweest. Vroeger bevond die plek zich op de hoge 'berg' achter Schipborgerweg 3, later ook op wat nu het sportveld is. Met Pasen worden als vanouds in het dorp altijd spelletjes gedaan als 'neutie schieten', een gezelschapsspel dat in elk geval ook al in het begin van de vorige eeuw met Pasen werd gespeeld.

Pasen 1979: neutieschiet'n in de schuur van Appie van Rein

Paasberg

In 1989 dreigden problemen over de plaats waar al meer dan 30 jaar het paasvuur werd ontstoken, uit de hand te lopen. Begin maart werd door de Stichting 'Het Drentse Landschap' de toegang tot de Paasberg aan de Oudemolenseweg via een greppel afgesloten, en dat zonder voorafgaand overleg met de Vereniging Dorpsbelangen. Volgens de Stichting 'Het Drentse Landschap' zou de toegang tot de Paasberg die op haar terrein ligt, niet goed

toegankelijk zijn. Maar de dorpsbewoners namen de afsluiting van de Paasberg niet. Een initiatiefgroep, bestaande uit onder meer Maarten Visser, Arnold Smit, Jan Huizinga en Harry Jobing, zette in allerijl een handtekeningenactie op. Het leverde op maandag 20 maart in het Dorpshuis een lijst met 99 namen op. Gasteren protesteert! Diezelfde avond nog stuurde het verenigingsbestuur een brandbrief naar 'Het Drentse Landschap': *'Wij als Dorpsbelangen maken hiertegen [het afsluiten van de toegang tot de Paasberg] ernstig bezwaar en gaan hiermee niet akkoord. (...) Bovendien werd er met ons geen overleg gepleegd over het al dan niet afsluiten van deze plaats en werd ons geen gelegenheid geboden naar eventuele andere hiervoor in aanmerking komende plaatsen uit te kijken.'* De brief eindigt met de zin: *'Wij gaan er dan ook zonder meer vanuit dat op bovengenoemde plaats op maandag 27 maart a.s. een Paasvuur zal worden ontstoken.'* In het Nieuwsblad van het Noorden van de volgende dag staat een artikel over de problemen met als kop: *'Gasteren verontwaardigd over 'paasvuurverbod'.* Een officieel schrijven van de stichting 'omtrent het afbouwen van de situatie betreffende de plaats van het paasvuur in Gasteren' bereikte het bestuur twee dagen later, op 22 maart, vijf dagen voor Tweede Paasdag. In die brief schrijft ing. A. Ernst, rentmeester van de Stichting, onder meer: *'(...) Ook in Gasteren werden wij geconfronteerd met vuilstort. In het kader van het verwijderen hiervan, werd tegelijkertijd de reeds lang storende situatie rond de paasbult aangepakt, dit mede in verband met de bij de Stichting aanwezige kennis uit het dorp, dat deze situatie ook voor andere dorpsgenoten een doorn in het oog was. Getracht is samen met een bestuurslid van uw vereniging [lid van de boermarke Job Reinders] een aantal alternatieven te*

zoeken, er werden zelfs enige mogelijkheden ter beschikking gesteld. Ik neem aan dat hier een aanvaardbare nieuwe plaats voor het paasvuur in Gasteren bij zit en ik verwacht dat hiermee een afdoende oplossing, die ook goed bereikbaar is, gecreëerd is.' Die nieuwe plaats en oplossing werd echter niet gevonden en op 27 maart brandde het paasvuur weer op de traditionele Paasberg. Maar de discussie was nog allerminst gesloten. In een brief van 30 mei 1989 van ing. Ernst - 'nu de storm rond het paasvuur in Gasteren geluwd is' - bleek de Stichting nog steeds van de bestaande plek af te willen, 'de argumentatie zal u voldoende bekend zijn'.

Twee weken later antwoordde de Vereniging Dorpsbelangen, in een brief van 13 juni, dat zij de argumentatie van de stichting om naar een andere locatie om te zien 'niet terecht vindt'. Ze wilde helderheid over 'de reeds lang storende situatie rond de paasbult' en 'dat deze situatie ook voor andere dorpsgenoten een doorn in het oog was'. Maar de Vereniging voelde toch wel enige nattigheid, wist ook dat al begin 1987 dorpsbewoners hun ongerustheid over de Paasberg hadden geuit. In haar brief erkende ze, dat de storende situatie mogelijk verklaard kon worden door 'de datum van openstelling, te weten begin januari, waardoor vanaf dit tijdstip tot aan Pasen een rommelige situatie kon ontstaan mede veroorzaakt

door het feit dat niet iedereen de moeite nam om het aangevoerde materiaal op de juiste plaats te storten'. Om aan de bezwaren van de Stichting tegemoet te komen stelde het bestuur voor, dat de Paasberg onder toezicht en verantwoording van de Vereniging pas op de zaterdag vòòr Pasen wordt opgebouwd, dat bij het eventueel ontsteken rekening wordt gehouden met windrichting en -sterkte, en dat de Vereniging er voor zal zorgdragen. dat binnen een periode van twee weken de locatie schoon wordt opgeleverd. De brief kwam ergens in een ja van de Stichting terecht, waardoor de Vereniging Dorpsbelangen in een brief van 23 oktober, vijf maanden later, haar voorstellen ten aanzien van het beheer van de Paasberg herhaalde. De Stichting 'Het Drents Landschap' ging uiteindelijk overstag. Het paasvuur mocht ontstoken worden op de plaats waar hij 'sinds mensenheugenis' (aldus toenmalige voorzitter van de Vereniging Rinus van der Heijde) heeft gebrand, maar niet dan onder aangescherpte voorwaarden. Afspraken daarover werden in een vergadering van vertegenwoordigers van de Stichting, van de Boermarke en van de Vereniging op 8 februari 1990 in het dorps huis in Gasteren gemaakt, en in een brief van 9 februari bevestigd. De storm rond het paasvuur in ons dorp was na bijna een jaar eindelijk gaan liggen.

